

PAMOKYMAS NUKENTĖJUSIAJAM APIE TEISĖS IR PAREIGAS BYLOSE DĖL TEISĖS PAŽEIDIMO

- Nukentėjusiuoju yra tas, kurio teisėti interesai buvo tiesiogiai pažeisti ar jiems kilo pavojus dėl teisės pažeidimo (ATPK 25 str. 1 d.).
- Nukentėjusiojo mirties atveju teisės, kurios jam priklausė, gali pereiti artimiausiesiems asmenims (ATPK 25 str. 2 d.).
- Nukentėjusiuoju gali būti draudimo įstaiga apimtimi, kokia padengė žalą padarytą nukentėjusiajam dėl pažeidimo ar yra įpareigota ją padengti (BPK 25 str. 3 d. ir su ja susijusi 49 str. 3 d.).
- Už nukentėjusįjį, kuris nėra fizinis asmuo, visus procesinius veiksmus atlieka organas įgaliotas veikti jo vardu (BPK 25 str. 3 d. ir su ja susijusi 51 str. 1 d.).
- Jeigu nukentėjusiuoju yra mažametis asmuo ar visiškai arba dalinai neveiksnius asmuo, tai jo teisės įgyvendina teisinis atstovas arba asmuo, kuris pastoviai prižiūri nukentėjusįjį (BPK 25 str. 3 d. ir su ja susijusi 51 str. 2 d.).
- Jeigu nukentėjusiuoju yra nepajėgus asmuo, ypač dėl amžiaus ar sveikatos būklės, jo teisės gali būti įgyvendintos asmens, kurio pastoviai yra prižiūrimas (BPK 25 str. 3 d. ir su ja susijusi 51 str. 3 d.).

Nukentėjusiojo teisės ir pareigos:

1. Nukentėjusysis gali veikti kaip šalis veikianti kaip privatus kaltintojas šalia prokuroro arba vietoje jo (ATPK 25 str. 4 d.). Dėl to nukentėjusysis gali:
 - a) per 7 dienas nuo pranešimo apie prašymą dėl baudmės paskyrimo išsiuntimo teismui pareikšti, kad veiks šalia prokuroro kaip privatus kaltintojas. Praėjus šiam laikotarpiui ši teisė nebegalioja (ATPK 26 str. 3 d.).
 - b) bylose dėl teisės pažeidimo persekiojami nukentėjusiojo reikalavimu - savarankiškai kaip privatus kaltintojas pateikti prašymą dėl baudmės skyrimo (ATPK 27 str. 1 d.).
 - c) bylose dėl teisės pažeidimo kitas persekiojimas nei nukentėjusiojo prašymu, gali pateikti prašymą skirti baudmę kaip privatus kaltintojas, jeigu per mėnesį nuo pranešimo policijai apie teisės pažeidimą nebus informuotas apie prašymo skirti baudmę arba gaus pranešimą, kad išaiškinimo procedūros neduoda pagrindo teikti policijai prašymo skirti baudmę (ATPK 27 str. 2 d.).
2. Sudėtinis reikalavimas persekioti, tik kai kurių bendrai veikiančių atžvilgiu įvykdant veiką yra veiksmingas ir asmenų nenurodytų reikalavimu atžvilgiu, jeigu tai nėra nukentėjusiojo artimiausi asmenys (ATPK 6 str. 2 d.).
3. Jeigu nukentėjusysis pateikia reikalavimą persekioti kaltininką, tai tokį prašymą taip pat gali atsiimti. Neleistina atsiimti reikalavimą tik kai kurių bendrai veikiančių įvykdant veiką atžvilgiu, jeigu tai artimiausi nukentėjusiojo asmenys. Atsiėmimas galimas tik iki bylos nagrinėjimo pirmame teismo procese. Atsiėmus reikalavimą pakartotinas jo pateikimas neįmanomas (ATPK 6 str. 3 d.).
4. Nukentėjusysis būdamas privačiu kaltintoju turi teisę reikalauti leisti sudaryti procedūrų protokolo nuorašą, kuriose dalyvavo arba turėjo dalyvauti, taip pat jo sudaryto dokumento arba jam dalyvaujant (ATPK 38 str. 1 d. ir su ja susijusi 157 str. 3 d.) Nukentėjusysis būdamas privačiu kaltintoju turi teisę peržiūrėti bylos aktus dėl teisės pažeidimo ir sudaryti jų nuorašus (ATPK 38 str. 1 d. ir su ja susijusi 156 str. 1 d.).
5. Nukentėjusiajam, kuris pateikė pranešimą apie teisės pažeidimą priklauso teisė gauti patvirtinimą dėl pranešimo pateikimo, kuriame būtų nurodyta: data bei priėmimo vieta, priimančias organas kartu su kontaktiniais duomenimis, bylos numeriu, duomenimis apibūrinančiais nukentėjusiojo tapatybę, veikos padarymo laiką ir vietą, dėl kurios teikiamas pranešimas bei tikslus veikos ir padarytos žalos aprašymas (ATPK 25 str. 5 d. ir su ja susijęs 304b str.).
6. Nukentėjusiajam dalyvaujančiam apklausoje, priklauso teisė teisė teikti prašymą neįtraukti į protokolą jo gyvenamosios vietos ir darbo vietos adresu (ATPK 37 str. 13 d.).
7. Nukentėjusiajam išaiškinimo procedūrų etape priklauso teisė kreiptis į organą jas vykdančią su prašymu perduoti bylą institucijai ar įgaliotam asmeniui siekiant vykdyti tarpininkavimo procedūras, jeigu asmuo, kurio atžvilgiu yra pagrįstas pagrindas teikti prašymą skirti baudmę tam išreiškia sutikimą. Nukentėjusiojo dalyvavimas tarpininkavimo procedūrose yra geranoriškas, o sutikimas jas vykdyti gali būti atsiimtas iki tarpininkavimo procedūrų užbaigimo (BPK 54 str. 9 d. ir su ja susijęs 23a str.).
8. Nukentėjusysis šaukiamas kaip liudytojas privalo atvykti ir pateikti parodymus (ATPK 41 str. 1 d. ir su susijusi 177 str. 1 d.).
9. Jeigu veikos aplinkybės kelia abejonių, tuomet nukentėjusysis išaiškinimo procedūrų metu gali teikti įrodymus (ATPK 54 str. 4 d.).
10. Nukentėjusysis dalyvaujantis procedūrose gali pasirašydamas procedūrų protokolą pateikti skundą dėl jo turinio, į kurį privalo būti atsižvelgta tame protokole (ATPK 37 str. 11 d. ir su ja susijusi 150 str. 2 d.).
11. Jeigu nusikalstama veika priklauso nuo nukentėjusiojo sveikatos būklės, jis negali priešintis apžiūrai ir tyrimams nesusijusiems su chirurginėmis procedūromis arba stebėsenai gydymo įstaigoje. Jeigu yra abejonių dėl nukentėjusiojo psichinės būklės, kuris yra liudytojas, jo protinio išsivystymo, gebėjimų pastebėti arba atkurti pastabas, teismas arba prokuroras gali reikalauti jo apklausos dalyvaujant gydytojui ekspertui ar psichologui ekspertui, o nukentėjusysis negali

tam prieštarauti. Įrodymų tikslams nukentėjusį kaip liudininką, esant jo sutikimui, pristatyti kūno apžiūrai ir atlikti medicininius ar psichologinius tyrimus (ATPK 41 str. 1 d. ir su ja susijęs 192 str.).

12. Nukentėjusysis gali naudotis vieno įgaliotinio pagalba. Įgaliotiniu gali būti advokatas, juriskonsultas, o tuo atveju, kai nukentėjusiuoju yra valstybinė, savivaldybės ar visuomeninė įstaiga, taip pat tokios įtaigos arba aukštesnio organo darbuotojas (ATPK 30 str. 1 d.). Nukentėjusysis gali suteikti įgaliojimą raštu ar teikiant pareiškimą prie protokolo organui, kuris veda bylą dėl teisės pažeidimo (ATPK 30 str. 2 d. bei su ja susijusi 83 str. 2 d.). Taip pat gali, kai nėra pasirinkto įgaliotinio, paskirti valstybės įgaliotinį. Prašyme reikia tinkamai nurodyti, kad nėra pajėgus padengti įgaliotinio išlaidų be ryškaus nuostolio savo ar šeimos išlaikymui (ATPK 30 str. 2 d. ir su ja susijęs 22 str.).
13. Nukentėjusysis turi teisę dalyvauti teismo procese ir likti teismo salėje, jei turi duoti parodymus kaip liudytojas (ATPK 81 str. ir su juo susijusi 384 str. 2 d.).
14. Nukentėjusysis būdamas privačiu kaltintoju gali, jeigu įstatymas nenumato kitaip, teikti prašymus ir kitus pareiškimus raštu ir žodžiu prie protokolo (ATPK 38 str. 1 d. ir su ja susijęs 116 str.).
15. Nukentėjusysis būdamas privačiu kaltintoju turi teisę teikti įrodymus (ATPK 39 str. 1 d.).
16. Kai nukentėjusysis neatvyko į teismo posėdį, o teisės aktuose nebuvo įrodymų apie šaukimo įteikimą arba pranešimą, o teismas nustatė tai kaip įrodymų rinkimą, nukentėjusysis gali reikalauti kitame teismo posėdyje, kai nebuvo tinkamai informuotas apie ankstesnio teismo posėdžio terminą, pakartotinai surinkti įrodymus (ATPK 71 str. 2 d.).
17. Jeigu prokuroras pateikia prašymą nuteisti kaltinamąjį be teismo proceso, nukentėjusysis, kuris pateikė pareiškimą dėl prisijungimo prie bylos kaip privatus kaltintojas, gali teismo nurodytu laikotarpiu pateikti dėl to skundą. Jeigu teikiamas skundas, tuomet gali būti į prašymą atsižvelgta (ATPK 63 str. 3 d.).
18. Nukentėjusysis būdamas privačiu kaltintoju gali pateikti skundą dėl prašymo nuteisti nukentėjusį be teismo proceso. Pateikus skundą į jį gali būti atsižvelgta (ATPK 64 str. 2 d.).
19. Nukentėjusysis būdamas privačiu kaltintoju gali atsiimti kaltinimą (ATPK 28 str.).
20. Nukentėjusysis būdamas privačiu kaltintoju turi teisę teikti skundus, jei įstatymas nenumato kitaip (ATPK 103 str. 2 ir 3 d.).
21. Jeigu išaiškinimo procedūros nesuteikia pagrindo teikti prašymą dėl bausmės skyrimo, tuomet apie tai informuojami nukentėjusieji nurodant prašymo skirti bausmę nepateikimo priežastį. Nukentėjusysis turi teisę susipažinti su įrodymais gautais išaiškinimo procedūrų metu bei sudaryti nuorašus ir kopijas. Nukentėjusiojo ar jo įgaliotinio prašymu išduodamos mokamai tų medžiagų kopijos ir nuorašai; už mokesčius dėl kopijų ir patvirtintų nuorašų išdavimo taikomos atitinkamos nuostatos pagal ATPK 156 str. 6 d. (ATPK 54 str. 2 d.).

Pamokymo egzempliorių gavau

(nukentėjusiojo parašas ir data)